

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa M. J.
przeciwko F. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R.
o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu
Okręgowego w G. - Ośrodka Zamiejscowego w R. IX Wydziału Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych z dnia 5 września 2013 r. sygn. akt IX Pa [...],
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 grudnia 2018 r.,
skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu
Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. Ośrodka
Zamiejscowego w R.
z dnia 26 listopada 2015 r., sygn. akt IX Pa [...],

1. odrzuca skargę;

**2. oddala wniosek pełnomocnika skarżącego o zasądzenie
kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w
postępowaniu ze skargi.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. – Ośrodek Zamiejscowy w R. wyrokiem z 26 listopada 2015 r., sygn. akt IX Pa [...], oddalił skargę M. J. o wznowienie postępowania w sprawie z powództwa M. J. przeciwko F. Sp. z o.o. z siedzibą w R., zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w G. – Ośrodek Zamiejscowy w R. z 5 września 2013 r., sygn. akt IX Pa [...]. Skarżący wniosek o wznowienie

postępowania uzasadniał tym, że w wydaniu orzeczenia uczestniczyła osoba nieuprawniona, to jest sędzia, który orzeka w nieistniejącym sądzie powszechnym.

Sąd Okręgowy stwierdził, że z początkiem stycznia 2013 r. weszły w życie dwa rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości – w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 1121) oraz w sprawie ustalenia siedzib i obszarów sądów (Dz.U. z 2012 r., poz. 1223). Drugie z tych rozporządzeń zawiera w odesłaniu stwierdzenie, że rozporządzenie z dnia 16 października 2002 r. w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. Nr. 180, poz. 1508) traci moc z dniem 1 stycznia 2013 r. Na tej podstawie skarżący twierdzi, że od stycznia 2013 r. tylko jeden sąd apelacyjny, cztery okręgowe i dwadzieścia jeden sądów rejonowych mają podstawę prawną istnienia, albowiem od 1 stycznia 2013 r. nie obowiązuje żaden akt prawny tworzący sądy powszechne za wyjątkiem kolejnych rozporządzeń zmieniających rozporządzenie z dnia 16 października 2002 r., na mocy których utworzone zostały wyżej wymienione sądy. Zdaniem Sądu Okręgowego, stanowisko powoda jest błędne. Sąd Okręgowy wskazał, że dla likwidacji sądu potrzebne jest odrębne postanowienie znoszące ten sąd i niewystarczające dla osiągnięcia tego celu byłoby samo sformułowanie, że rozporządzenie, które tworzyło dany sąd, traci moc. Tym samym uchylenie rozporządzenia, na mocy którego utworzono sąd, nie powoduje jego nieistnienia bez wydania odpowiedniego rozporządzenia w tym zakresie. Skoro taka sytuacja nie wystąpiła, w ocenie Sądu Okręgowego, stanowisko skarżącego jest bezzasadne, w konsekwencji czego nie ma podstaw do uwzględnienia skargi o wznowienie postępowania. Sąd Okręgowy oddalił skargę powoda na podstawie art. 412 § 2 k.p.c. jako niemającą podstaw prawnych.

Wyrok Sądu Okręgowego w G. – Ośrodek Zamiejscowy w R. z 26 listopada 2015 r., powód, reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, zaskarżył, wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem tego wyroku.

Pełnomocnik skarżącego skargę oparł na zarzutach naruszenia przepisów prawa procesowego, to jest: (a) „art. 401 ust. 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i wydanie wyroku oddalającego wniosek o wznowienie postępowania, w sytuacji gdy w wydaniu orzeczenia uczestniczyła osoba nieuprawniona, tj. sędzia który

orzeka w nieistniejącym Sądzie powszechnym”; (b) „art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 roku o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy na podstawie tego przepisu zostało wydanie Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 roku w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedziby i obszarów właściwości – utraciły moc obowiązującą poprzez zastąpienie go nowymi przepisami wykonawczymi, a to rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2012 roku i w ten sposób zniesione zostały dotychczas istniejące sądy bowiem z momentem obowiązywania nowych przepisów od 1 stycznia 2013 roku zdecydowana większość sądów powszechnych nie ma podstawy prawnej funkcjonowania.”.

Skarżący wniósł o: 1) stwierdzenie, że wyrok Sądu Okręgowego w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. Wydział IX Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 listopada 2015 r., sygn. akt IX Pa [...] jest niezgodny z wymienionymi wyżej przepisami; 2) dopuszczenie i przeprowadzenie wnioskowanych w uzasadnieniu dowodów z dokumentów; 3) zasądzenie kosztów pomocy prawnej świadczonej na rzecz powoda z urzędu wobec nieuiszczenia ich w całości ani w części.

W uzasadnieniu skargi pełnomocnik powoda wskazał, że „ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 160, poz. 1064) wszystkie wcześniejsze rozporządzenia tworzące sądy powszechne utraciły moc. Dodatkowo do w/w ustawy zostały wydane akty wykonawcze tj.: – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie utworzenia sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. Nr 166, poz. 1258), zmieniane siedmiokrotnie w latach 1999 – 2001; – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 2001 r. w sprawie utworzenia sądów apelacyjnych sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. Nr 64, poz. 654), zmienione raz w roku 2001. Obydwa te rozporządzenia tworzyły od nowa wszystkie sądy apelacyjne, wojewódzkie i rejonowe i co istotne żadne z nich nie zawierało stwierdzenia, że sądy istniejące wcześniej stają się sądami wskazanymi w nowym rozporządzeniu. Następnie Minister Sprawiedliwości w dniu 16 października 2002 roku wydał rozporządzenie w

sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. Nr 180, poz. 1508) wyliczało sądy i obszary ich właściwości. Rozporządzenie to było pierwsze, które ustalając właściwość sądów, jednocześnie ich nie tworzyło. Jednakże § 5 ust. 1, § 6 ust. 1 i § 8 ust. 1 ww. rozporządzenia stanowiły, że sądami w rozumieniu tego rozporządzenia są sądy utworzone rozporządzeniem z 18 maja 2001 r. W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości wydanego w dniu 5 października 2012 r. w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych (Dz. U. poz. 1121) oraz rozporządzenie z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz. U. poz. 1223). Obydwa weszły w życie 1 stycznia 2013 r. Drugie z tych rozporządzeń zawiera w odsyłaczu stwierdzenie, że rozporządzenie z dnia 16 października 2002 r. traci moc z dniem 1 stycznia 2013 r. Rozporządzenie z dnia 25 października 2012 r. nie tworzy żadnego sądu. Nie zawiera też odesłania do żadnego wcześniejszego aktu prawnego tworzącego sądy, a rozporządzenie, które do takiego aktu tworzącego sądy odsyłało, zostało uchylone. Oznacza to, że od dnia 1 stycznia 2013 r. nie obowiązywał żaden akt prawny tworzący polskie sądy powszechne, za wyjątkiem kolejnych rozporządzeń zmieniających rozporządzenie z 16 października 2002 r.". Zdaniem skarżącego, stanowisko Sądu drugiej instancji, że do likwidacji sądu potrzebne jest odrębne postanowienie znoszące ten sąd, jest błędne. Skarżący zwrócił uwagę, że treść wszystkich dotychczasowych rozporządzeń formułowana była przy poszanowaniu zasady, że rozporządzenie tworzące sąd musi obowiązywać i funkcjonować w obiegu prawnym. Zniesienia sądów następowały nie przez wydanie rozporządzenia stanowiącego, że sąd się znosi, lecz przez wydanie nowego rozporządzenia, w którym znoszony sąd pomijano na liście tworzonych lub przez zmianę takiego rozporządzenia skreślającą sąd z jego treści. Utrata mocy aktu prawnego tworzącego sąd skutkowałą zawsze zniesieniem sądu. Powyższa praktyka jest zgodna z ogólną zasadą legislacji, zgodnie z którą akt prawny tworzący instytucję państwową, nawet wtedy, gdy został już wykonany, musi pozostawać w obiegu prawnym i nie może być uchylony dopóty, dopóki instytucja ta ma funkcjonować. W przypadku jego uchylenia musi zostać zastąpiony nowym, który instytucję tę również tworzy. Oznacza to, że

wydając rozporządzenie z dnia 25 października 2012 r., Minister Sprawiedliwości doprowadził do utraty podstawy prawnej istnienia sądów powszechnych. Z tych powodów, zdaniem skarżącego, wyrok z dnia 5 września 2013 r., sygn. akt IX Pa [...], wydany przez Sąd Okręgowy w G. Ośrodek Zamiejscowy w R., oddalający apelację powoda w przedmiocie o wynagrodzenie i zasądzające od niego na rzecz pozwanej zapłaty kosztów procesu w wysokości 1.800 zł, został wydany przez Sąd niemający podstawy prawnej funkcjonowania.

Pełnomocnik skarżącego sprecyzował, że „szkoda, jaką pozwany doznał w wyniku wydania skarżącego wyroku polega na tym, że zobowiązany był on ponieść koszty zastępstwa procesowego w sprawie z wniesionej przez niego skargi w kwocie 900,00 zł, a ponadto zamknięto mu drogę do wznowienia postępowania w sprawie, w której dochodził roszczenia o wynagrodzenie od F. Sp. z o.o. z siedzibą w R.”. Jednocześnie wskazał, że „nie jest i nie było możliwe wzruszenie wyroku Sądu II w drodze innych środków prawnych, albowiem zaskarżone orzeczenie, zgodnie z art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. nie podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 k.p.c., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać: 1) oznaczenia wyroku, od którego została wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości lub w części, 2) przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie, 3) wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, 4) uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy, 5) wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, 6) wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem. Powyższe wymagania mają charakter konstrukcyjny. Każde z nich ma charakter samoistny, zatem powinno być spełnione samodzielnie, niezależnie od innych. Skarga niespełniająca któregokolwiek z tych wymagań dotknięta jest brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine* (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 sierpnia 2012 r., III CNP 14/12, LEX nr 1219514).

Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. oddzielnie wymienia wymagania konstrukcyjne skargi: przytoczenie podstaw skargi i jej uzasadnienie (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (pkt 3), wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (pkt 6). Wynika z tego, że skarga musi zawierać każdy z tych elementów przedstawiony odrębnie. Przytoczenie podstaw skargi i ich uzasadnienie nie jest zatem tożsame ze wskazaniem przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok nie jest niezgodny. Tym samym samo odwołanie się przez skarżącego do podstaw skargi i ich uzasadnienia nie stanowi spełnienia wymagania, o którym mowa w art. 424⁵ § 1 pkt. 3 k.p.c. – to jest wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006 nr 7-8, poz. 140; z 29 września 2017 r., III CNP 2/17, LEX nr 2397565). Również sformułowanie w skardze wniosku o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (pkt 6) nie zastępuje wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (pkt 3).

Pełnomocnik skarżącego, redagując skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wskazał nieprecyzyjnie podstawę skargi (przepis oznaczony jako art. 401 ust. 1 k.p.c. nie istnieje) oraz sformułował wniosek o „stwierdzenie, że wyrok Sądu Okręgowego w G. Ośrodek Zamiejscowy w R. Wydział IX Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 listopada 2015 roku, sygn. akt IX Pa [...] jest niezgodny z w/w przepisami”. W skardze nie zawarto natomiast jej elementu konstrukcyjnego w postaci wskazania przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny. Okoliczność ta samodzielnie uzasadnia odrzucenie skargi na podstawie art. 424⁸ § 1 w związku z art. 424⁵ § 1 pkt 3 k.p.c.

Skarga nie spełnia również innego wymogu. Zgodnie z art. 454⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarżący powinien wykazać, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za brak zachowania wymogu ujętego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. uznano każdą sytuację, w której skarżący – powołując się na brak możliwości wniesienia skargi kasacyjnej oraz skargi o wznowienie postępowania - poprzestaje na tym stwierdzeniu, nie czyniąc zadość obowiązkowi „wykazania” (a nie jedynie wskazania) braku możliwości wzruszenia orzeczenia za pomocą tych lub innych

środków prawnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2018 r., II CNP 57/17, LEX nr 2486802, oraz powołane tam orzecznictwo). Pełnomocnik skarżącego ograniczył się do wskazania, że „nie jest i nie było możliwe wzruszenie wyroku Sądu drugiej instancji w drodze innych środków prawnych, albowiem zaskarżone orzeczenie, zgodnie z art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. nie podlega zaskarżeniu”. Tym samym nie został spełniony wymóg skargi wymieniony w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. – nie wykazano, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

Na koniec dodać należy, że niezależnie od wad konstrukcyjnych skargi, jest ona oczywiście nieuzasadniona. Kluczowe znaczenie ma art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 203, poz. 1192), zgodnie z którym „Zarządzenia i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości dotyczące organizacji sądów powszechnych, wydane na podstawie przepisów dotychczasowych, zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 19 § 1, art. 20 oraz art. 32a § 13 ustawy, o której mowa w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą”. Przepis ten odwołuje się wprost do zasady *lex posterior derogat legi priori* (ustawa późniejsza uchyla ustawę wcześniejszą). Z zasady tej nie wynika, że na mocy ustawy późniejszej następuje uchylenie całego aktu, lecz tylko tych przepisów, których przedmiot został uregulowany w akcie późniejszym. W związku z tym na mocy art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, rozporządzenie późniejsze uchyla przepisy rozporządzenia wcześniejszego tylko w takim zakresie, w jakim regulowana nim materia pokrywa z materią uregulowaną w poprzednim rozporządzeniu. W konsekwencji, skoro rozporządzenie z dnia 25 października 2012 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz.U. poz. 1223) nie reguluje materii „tworzenia” wymienionych w nim sądów, ale jedynie ustala ich siedziby i obszar właściwości, to oznacza, że w dalszym ciągu zachowuje moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 r. w sprawie sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i

obszarów właściwości – w tej części, w której inkorporowało do tego aktu prawnego unormowania z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 2001 r. w sprawie utworzenia sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. z 2001 r. Nr 64, poz. 654 ze zm.) tworzące wymienione w nim sądy. Wskazać też trzeba, że rozporządzenie z dnia 25 października 2012 r. nie zawiera „w odsyłaczu” stwierdzenia, że rozporządzenie z dnia 16 października 2002 r. traci moc z dniem 1 stycznia 2013 r. Odsyłacz, o którym mowa w skardze, to w rzeczywistości niemająca charakteru normatywnego adnotacja zawarta w Systemie Informacji Prawnej LEX (Wolter Kluwer Polska).

Z powyższych powodów, na podstawie art. 424⁸ § 1 w zw. z art. 424⁵ § 1 pkt 3 oraz art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

W przedmiocie wniosku pełnomocnika skarżącego o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, uwzględniając redakcję skargi oraz wskazane wyżej powody jej odrzucenia ze względu na wady konstrukcyjne tego środka zaskarżenia, czynności pełnomocnika ustanowionego z urzędu są sprzeczne z zasadami profesjonalizmu. W takiej sytuacji należało oddalić wniosek pełnomocnika o przyznanie mu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 lipca 2016 r., II CNP 5/16, LEX nr 2080095).